Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Viite: Sähköposti 12.7.2023

Asia: U 5/2023 vp asiantuntijapyyntö koskien Valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi liikkuvien työkoneiden EU-tyyppihyväksynnästä ja markkinavalvonnasta

FIMA Forum for Intelligent Machines ry (FIMA) on vuonna 2006 perustettu yhdistys, jonka jäsenkuntaan kuuluu 26 liikkuvien työkoneiden toimialan yritystä ja 6 tutkimusorganisaatiota. Sen tarkoituksena on tukea ja kehittää Suomessa valmistettavien työkoneiden automaatiota, energiatehokkuutta sekä muuta teknistä kilpailukykyä mm. yhteisten tutkimushankkeiden ja tiedonhankinnan avulla.

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausuntomme otsikossa mainittuun asiaan, ja haluamme nostaa esityksestä seuraavat asiat, joihin on jäsenistömme kannalta syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Teknisten vaatimusten ratkaiseva merkitys lopullisen hyödyn saamiseksi (artikla 15)

Kuten muistiossa on todettu, muodostavat liikkuvat työkoneet hyvin laajan ryhmän erilaisia ja eri käyttötarkoituksiin suunniteltuja koneita. FIMA haluaa muistuttaa, että ne poikkeavat usein hyvinkin paljon rakenteensa ja teknisten ominaisuuksien osalta traktoreista sekä muista EU asetuksessa 167/2013 tarkoitetuista, maa- ja metsätaloudessa käytettävistä koneista. Liikkuvien työkoneiden turvallisuuteen liittyvät toiminnot ja rakenteet on suunniteltu voimassa olevan EU-konedirektiivin velvoittavien vaatimusten mukaisesti sekä ottaen huomioon kuhunkin tuotteeseen liittyvät lukuisat standardit ja määräykset. Nämä tuotekohtaiset standardit varmistavat sen, että kone omassa tarkoituksen mukaisessa työssään ei aiheuta varaa sen kuljettajalle, sivullisille henkilöille tai omaisuudelle. Tieliikenteessä liikkumisen teknisissä vaatimuksissa on siten otettava huomioon nämä jo voimassa olevat vaatimukset. EU 167/2013 asetuksen ”traktorispesifiset” vaatimukset saattavat helposti johtaa monen työkonemallien kohdalla ylisuunnitteluun ja tarpeettomaan tuotekustannusten nousuun.

Esimerkiksi voidaan ottaa metsätraktorin tuulilasi. Siltä vaaditaan suurta kestävyyttä, jotta se suojaa kuljettajaa tilanteessa puun tai tukin iskeydyttyä tuulilasia vasten. Sen pitää myös suojata kuljettajaa auringonvalon aiheuttamaa liiallista kuumuutta vastaan. Nämä vaatimukset johtavat väistämättä rakenteeseen, joka ei täytä tieliikenteen vaatimuksia lasin läpinäkyvyyden tai joustavuuden suhteen (jälkimmäinen suojaa kuljettajaa lasiin törmäyksessä).
Toisena esimerkkinä on ajoneuvoille tyypillinen vaatimus ratin ja ohjaavien pyörien suorasta yhteydestä. Moni työkone on runko-ohjattu, jossa kääntyminen tapahtuu rungon keskellä olevan nivelen avulla, johon em. vaatimusta ei voida soveltaa. Myös etäohjattava kone on perinteisen ohjausvaatimusten suhteen tulkinnanvarainen. Nykyisten tieliikenneasetusten mukaisten ajoneuvojen, kuten autojen tai traktoreiden, vaatimuksia ei siis voi suoraan soveltaa työkoneisiin.

Kilpailuetu teknologian kehittämisellä

Kotimaisten työkonevalmistajien kannalta on erityisen myönteistä se, että asetusehdotuksen soveltamisala kattaa myös ilman kuljettajaa ohjatut työkoneet, esimerkiksi erilaisilla etäohjauksella varustetut koneet. Kilpailuetua lisäävät myös artiklan 29 määräykset saada EU-tyyppihyväksyntä työkoneille, jotka sisältävät uutta tekniikkaa tai uusia ratkaisuja, kuten esimerkiksi sähköisten työkoneiden uudet ohjausratkaisut (steer-by-wire), kuljettajaa avustavat järjestelmät tai automaattiset jarrutusjärjestelmät. Nämä asetuksen kohdat tukevat nopeaa tuotekehitystä ja uusien tuotteiden pilotointia todellisissa käyttöolosuhteissa ja tarjoavat alan parhaille toimijoille mahdollisuuden tuoda uusia tuotteitaan markkinoille nopeasti ja kasvattaa markkinaosuuttaan. Työkoneiden valmistus on yksi Suomen tärkeimmistä teollisuusaloista, noin kolmasosa kone- ja laiteviennistämme, ja meillä on alan maailmanluokan tutkimusta ja osaamista. Sen vuoksi on tärkeää, että artikla 29 määräykset pysyvät myös lopullisen asetuksen sisällössä.

Johtopäätökset ja suositukset

Ehdotus EU-tyyppihyväksynnästä liikkuvien työkoneiden tieliikennekäyttöä varten on FIMAn kannalta varsin kannatettava kustannusten pienentämisen mahdollistava viitekehys. Tuemme myös vahvasti sen sisältöä, joka mahdollistaa EU-tyyppihyväksynnän uutta teknologiaa sisältäville työkoneille.

Lopullisen hyödyn kunkin tuotteen valmistajan kannalta ratkaisee kuitenkin artikla 15 mukaiset myöhemmin julkaistavat tekniset yksityiskohdat ja niihin liittyvät säädökset. Sen vuoksi FIMA esittää asetuksen artiklaan 15 sisällytettävän periaatteen, että työkoneen tieliikennettä koskevat turvallisuusmääräykset eivät saa olla ristiriidassa koneen varsinaiseen työtehtävään liittyvien turvallisuusvaatimusten kanssa, eivätkä rajoittaa niiden työtehtävien optimaalista suorittamista. Tuotteen työtehtäviin liittyvät turvallisuusmääräykset ja tuotekohtaiset standardit tulee pitää ensisijaisina, joita tässä asetuksessa täydennetään vain niillä vaatimuksilla tai rajoituksilla, jotka ovat välttämättömiä tieliikenteen kannalta.

Tyyppihyväksynnän rinnalla on tarpeellista säilyttää mahdollisuus hyväksyä yksittäisiä koneita tai piensarjoja, sillä asiakaskohtaiset räätälöinnit ja erikoiskoneet ovat yleisiä työkonealalla.

Tampereella 31.8.2023

Pekka Yli-Paunu
FIMA hallituksen puheenjohtaja

Antti Sirén
FIMA pääsihteeri